

K VÁLEČNÝM AKCÍM U PERSKÉHO ZÁLIVU

Během minulého i tohoto roku vojenské časopisy, ale i civilní na svých stránkách popisovaly bojovou činnost mnohonárodnostních sil proti iráckým ozbrojeným silám. I náš časopis uveřejnil některé články k této problematice. Redakce vyzvala i vojenské odborníky Čs. armády k objasnění poznatků, které jsou již známy. Do našeho časopisu přispěli zejména ti, kteří se osobně této válečné akce zúčastnili. Ohlas na ně byl, na základě uskutečněné ankety, velice příznivý. Jelikož čtenáři opětovně žádají informace k tomuto válečnému konfliktu, redakce se rozhodla uveřejnit další materiály, a to redakčně zpracovanou a zkrácenou Informační zprávu ÚVI Praha č. 750/1991 pplk. Ing. V. Blažka, mjr. Ing. B. Brabce a npor. Ing. J. Neděly

Tyto informace rozšiřují získané poznatky o vývoji letecké a pozemní války za osvobození Kuvajtu. Zároveň jsou uveřejněny další názory, hodnocení a poznatky vojenských odborníků i tisku na průběh válečných akcí.

Prezident Spojených států amerických G. Bush, ale i vládní a vojenští představitelé měli již v období válečných příprav a zejména po zahájení války v oblasti Perského zálivu značné potíže při získávání podpory veřejnosti pro použití vojenské síly. Projevovaly se obavy z opakování "vietnamského syndromu". Panovaly obavy z možnosti výraznějších neúspěchů, vysokých ztrát nebo prodloužení konfliktu na neurčitou dobu.

Mezi hlavní uváděné argumenty pro použití síly patřilo, že není možné připustit precedens beztrestné okupace jediného státu, je nutné posílit autoritu OSN, zabránit dalšímu růstu agresivní irácké vojenské síly a neumožnit tomuto režimu jadernou zbraň.

Přitom byl důrazně odmítnut názor, že válka má být vedena proti jiné ideologii nebo vyznání. Se značným důrazem proto byla vedena zároveň kampaň proti obavám, že tato válka se může stát obdobou problematické války ve Vietnamu. Této války se USA účastnily

o součást mnohonárodnostních sil na podporu rozhodnutí OSN. Není také pochybnosti o droji problémů v Perském zálivu.

Podle tehdejšího hodnocení značné části západních odborníků jak vojenských, tak civilních mohl Irák připravit nejméně tři druhy překvapení, použít neznámou utajovanou raň, rozpoutat rozsáhlé teroristické akce především na území států, které vyslaly vojska mnohonárodnostních sil, nebo rozšířit konflikt zatažením dalších států v oblasti do války. Izažením Izraele do konfliktu by hrozilo převedení konfliktu na válku Izraele proti arabskému řtu. Při zatažení dalších zemí, zejména protipalestinských skupin v Jordánsku, by se mohla lka rozšířit do bezprostřední blízkosti jeho hranic.

Operace Pouštní štít a její hodnocení

Jako první se již 9. srpna 1990 přesunula do Saúdské Arábie zesílená brigáda 82. vzdušné sadkové divize, dvě letky stíhacích letounů E-3 systému včasné výstrahy AWACS a dvě upiny po 20 specialistech obsluhy mobilních spojovacích prostředků družicového spojení. Vláda USA vyhlásila celkem tři postupná mobilizační opatření. První bylo uskutečněno 22. pna až 31. srpna 1990 a týkalo se záložních osádek transportních letounů a námořních dí. Z uložených mobilizačních rezerv bylo vyjmuto 38 transportních letounů a 50 přeprav- ích lodí. Dále ozbrojené síly USA po dobu akce v oblasti Perského zálivu převzaly od civilních íteckých společností 124 dopravní letouny. Druhá mobilizace proběhla od 1. září až do 1. jna 1990 a týkala se 50 tisíc záložníků pozemního vojska. Posíleny byly týlové služby zdravotnická zabezpečení. Nejrozsáhlejší mobilizace byla vyhlášena od 1. listopadu do 19. rosince 1990. Část záložníků nahradily jednotky 7. as v SRN. Na operaci Pouštní štít Perském zálivu bylo připraveno přes 20% ozbrojených sil USA.

Zmobilizovaní záložníci před přesunem do Saudské Arábie absolvovali měsíční výcvik pouštní základně Fort Ervin v Kalifornii. Největším problémem při provádění mobilizací ebyli lidé, ale uložená technika. Pouze 20 až 25% odkonzervovaných letounů a lodí bylo chopno k okamžitému nasazení. U ostatní techniky (bojové, přepravní, zabezpečovací) bylo jisté, že z podstatné části byla neúplná a nedostatečně ošetřovaná v průběhu skladování. Z důvodů obav o život (ještě působil vliv války ve Vietnamu na mužskou populaci) se rojevily i případy nenastoupení po doručení povolávacích rozkazů záložníkům nebo i dezer- se vyvolané strachem z budoucích válečných událostí (o tom se dříve u nás nikdo jak ve vojenském, tak i civilním tisku nezmínil). Americký tisk ve svých předpovědích odhadoval tráty v bojích až na 50 000 mužů. Proto ten strach i tlak velké části veřejnosti před zahájením ílečných operací v oblasti Perského zálivu. Přitom např. byla uveřejněna zpráva, že z 535 řlenů Kongresu pouze dva synové kongresmanů odjeli bojovat do Saudské Arábie.

Do 1. listopadu roku 1990 bylo přepraveno letecky do Saudské Arábie již 150 tisíc vojáků a 80 000 t nákladu. Přepravu vojsk a materiálu zabezpečoval přepravní letecký most 250 ransportních letounů (C-5, C-141). To bylo téměř 80% leteckého parku USA určeného pro přepravu vojsk. Transportní letouny nalétaly denně 11 až 15 letových hodin (třikrát více než za normálních podmínek). Piloti strávili ve službě 120 až 150 hodin za měsíc (v normálních mírových podmínkách je předepsáno 50 hodin). Z Evropy (vojenských skladů ozbrojených sil USA) do oblasti Saúdské Arábie přepravovalo letecký náklad (materiál) 50 letounů C-130. Civilní letouny přidělené ozbrojeným silám přepravily v tomto období 100 000 vojáků a 140 000 t vojenského materiálu.

Po moři byly v přípravném období na 120 transportních lodích přepraveny 2 milióny tun potřebného materiálu k zabezpečení vojenské operace. Cestu z USA vykonaly za 21 až 28 dnů. V oblasti válečité kotvilo 13 zásobovacích lodí s materiálem pro 50 tisíc vojáků na 30 dnů boje.

Do zahájení bojových akcí zahynulo různým způsobem 92 amerických vojáků, nehody postihly celkem 21 letounů a vrtulníků.

Z leteckých základen v USA byly přesunuty na leteckou základnu Fairford ve Velké Británii strategické bombardovací letouny B-52 G. Po zhodnocení jejich činnosti v leteckých akcích se vyskytují názory, že to mohla být poslední bojová operace s jejich účastí.

Celkem bylo přesunuto do oblasti Perského zálivu 257 tisíc vojáků z ozbrojených sil USA (pravdělné vojsko), dále povoláno ze zálohy 188 tisíc záložníků (ti byli zařazováni spojovacích, leteckých a dalších útvarů včetně jednotek vojenské policie). V oblasti války dále operovalo 72 bojových plavidel, 8 ponorek, 7 letadlových lodí, 15 transportních a zábovacích lodí, na letadlových lodích bylo 520 letounů, letectvo pozemního vojska mělo v době na letištích 450 letounů, 480 vrtulníků, bojové útvary 1500 tanků, 750 bojových vozů pěchoty a 294 bojová vozidla dělostřeleckých systémů a další prostředky.

Vývoj situace do zahájení války

Irák se intenzivně připravoval na možnou válku. Americké zpravodajské služby hlásily, Irák přesunul do Kuvajtu 530 tisíc vojáků, 4 tisíce tanků, 2700 vozidel pěchoty a 3 tisíce dělostřeleckých systémů. Po skutečně irácké mobilizaci měly jeho ozbrojené síly na jedním milión osob a dalších 850 tisíc bylo zařazeno v tzv. Lidové milici. Krátce před zahájením války Irák podle zpráv z Bagdádu zformoval ještě dalších pět divizí Republikánských gard. Do nich povolal 130 tisíc záložníků a povolanců. Dále velmi usilovně vytvářel elitní výsadkové jednotky (typu komando). V bojové sestavě Republikánské gardy na jihu Iráku bylo 11 divizí.

Velení armády USA bylo nuceno řešit také problémy, které vyplývaly především z dlouhodobého osamocení pobytu vojáků v cizím prostředí. Sem patřilo např. zabezpečení přímého telefonního spojení s USA přes telekomunikační družice, rychlé doručování pošty balíčky atd. U části vojáků se projevil důsledek jejich závislosti jak na alkoholu, tak i na drogách. V Saúdské Arábii je prodej a jejich užívání zakázáno, což platilo i pro vojsko mnohonárodnostních sil, tedy i pro americkou armádu. Přesto se na černém trhu prodával. Jejich požívání bylo velmi přísně trestáno, a to až snížením vojenské hodnoty. I tak se objevily některé případy otravy z "podomácku" vařeného piva. Co je ale velmi zajímavé - v amerických jednotkách se nevyskytovaly rasové problémy mezi vojáky ve smíšených osádkách, tak i v jednotkách.

Dá se říci, že velení USA po zkušenostech s vedením minulých válek si ušetřilo mnoha nepříjemností pramenících z kázeňských přestupků již tím, že najalo rekreační parník, kde mohli američtí vojáci trávit až 3 dny mimořádné dovolené.

Spotřeba vody, která byla stanovena na 76 litrů na osobu a den týlovými odborníky, se ukázala jako nedostatečná. V této normě byla zahrnuta spotřeba na ranní hygienu, pití, ale i pro chlazení motorů apod. Používaly se pozemní a námořní odsolovací soupravy na úpravu vody s kapacitou 1600 litrů/h nebo 500 000 litrů/den.

Správně vedenou kampaní se v USA zvedla vlna vlastenectví (žluté stuhy na vlajkách jako symbol čekání na bojující vojáky). Mírně vzrostl zájem o službu v armádě. Rodiny vojáků v Perském zálivu byly různými způsoby podporovány.

Obavy z rozsáhlých organizovaných odvetných teroristických akcí proiráckých skupin se v zásadě nepotvrdily. Bylo hlášeno celkem 115 teroristických akcí - z větších částí šlo o akce, které byly amatérsky připravené a nezpůsobily větší škody. Podle amerických oficiálních míst je to přičítáno především široké mezinárodní spolupráci včetně zapojení zpravodajských a diplomatických služeb. Dále k tomu přispělo zavedení rozsáhlých bezpečnostních opatření a vypovězení více jak sta iráckých diplomatů z různých zemí světa. Podle názorů zpravodajských pracovníků nedošlo k rozsáhlejší teroristickým akcím také proto, že se podařilo zničit komunikační centra v Bagdádu při spojeneckém bombardování. Ukázalo se, že arabské obyvatelstvo včetně Palestinců je lépe v USA asimilováno než v západoevropských zemích, a proto se tak lehce nedalo zpracovat pro terorismus, jak počítalo irácké vedení státu.

Průběh letecké války

Velení spojeneckých sil v boji proti početnější irácké armádě počítalo s využitím své svahy v počtu a úrovni letectva. Od samého počátku krize byl naplánován mohutný letecký útok proti nejdůležitějším cílům jak na území Iráku, tak i v Kuvajtu. Plán letecké činnosti byl rozdělen do čtyř období. V prvním období měly být zničeny jaderné a chemické zařízení, palovací zařízení pozemních raket, zbrojní a výrobní podniky a především velitelská stanoviště prostředků protivzdušné obrany. Ve druhém období stanoviště prostředků protivzdušné obrany, letiště, radiotechnická zařízení a prostředky včasné výstrahy. Údery ve třetím období měly směřovat na postavení iráckých vojsk v Kuvajtu, zásobovací střediska, komunikace a velitelská stanoviště Republikánské gardy. Ve čtvrtém období mělo letectvo podporovat pozemní boj spojeneckých vojsk.

Vojevodci odborníci USA z oblasti vojenského letectva počítali se ztrátami 25 až 40 letounů při prvním leteckém úderu. Že k takovým ztrátám nedošlo, bylo způsobeno tím, že se podařilo vyřadit pozemní řídicí a radiolokační irácký systém PVO. I když tyto radiolokační a řídicí systémy byly urychleně opravovány, ukázalo se, že to nestačí a dříve přijatá koncepce lokačních kontrolních a řídicích stanovišť se ukázala jako neschopná plně čelit tomuto působu bojové činnosti spojeneckého letectva.

Krátko před zahájením operace DESERT STORM uskutečnila skupina osmi vrtulníků AH-64 Apache útok na mobilní systémy irácké PVO. Mezi cíli bylo několik tehdy ještě ověšských radiolokačních zařízení včasné výstrahy. Vrtulníky byly do výchozího prostoru uvedeny letouny a navigačním zařízením Pave Low Radar. Výzbroj vrtulníků tvořily laserem řízené střely AGM-114 Hellfire a Hydra 70. Útok se uskutečnil za velmi tmavé noci s použitím nočních vidění. Vizuální kontakt s cíli byl zpravidla navázán ze vzdálenosti 12 km. Cíle byly identifikovány na vzdálenost 7 km a napadány ze vzdálenosti 3 až 6 km. V tisku podle sdělení vojenských odborníků bylo uváděno, že k osvětlování cílů laserem byly využity jednotky pozemních speciálních sil. Z vyhodnocení velitelství mnohonárodnostních sil vyplynulo, že se podařilo irácké protiletadlové rakety středního a dalekého dosahu vyřadit z bojové činnosti již během pěti prvních dnů války. Aktivita radiotechnických prostředků Iráku klesla z důvodu jejich vyřazení k 23. ledna 1991 na pouhou desítinu činnosti předválečného stavu. Přitom se i přesto Iráku podařilo 20 % umlčených protivzdušných prostředků opravit a uvést je do hotovostního systému.

V prvním dvou dnech bylo napadeno přes 4000 vybraných cílů. Od samého počátku bylo jasné, že ničení prostředků ve zpevněných úkrytech bude obtížné. Kromě ničení prostředků PVO, raketových odpalovacích prostředků, míst velení, spojovacích a zásobovacích zařízení a objektů infrastruktury byl úder na pozemní cíle veden i proti vybraným prvkům pozemního vojska, zejména proti elitním jednotkám Republikánské gardy.

Ke zlepšení operačního maskování vojsk nakoupila např. irácká vláda v Itálii u firmy M. V. M. Grupo Costruzioni Industrial přes 1000 maket tanků a letadel v ceně 60 milionů DEM. Tyto makety byly s velkou úspěšností využity ke klamání spojeneckých pilotů mnohonárodnostních sil. Ať si každý vzpomene na hlášení v prvních dnech války, kde se uváděly počty sestřelených nebo zničených letounů na letištích. Makety velice přispěly ke zkreslenému vyhodnocení účinnosti provedených bojových letů. Velmi věrohodně vypadaly např. i makety zničené techniky a kráterů na ploše přistávacích drah.

V podmínkách zasazování klamných cílů a vlivem nepříznivých povětrnostních podmínek v prvním týdnu letecké války nebylo možné objektivně vyhodnocovat úspěšnost náletů. CIA poskytovala svými údaji nižší odhady ztrát než představitelé ministerstva obrany (např. armádní zdroje uváděly, že bylo vyřazeno z činnosti zhruba 35 % tanků a dělostřelectva, údaje CIA se pohybovaly okolo 10 až 15 %). CIA své údaje zdůvodňovala pochybnostmi o naprosté věrohodnosti hlášení pilotů a tvrzením, že se opírá o údaje průzkumných družic.

Každý den se v Ríjádě konala tajná porada skupiny J2 složená z představitelů amerických

ozbrojených sil a zpravodajských služeb NSA a CIA. Tato skupina společně hodnotila úd z družic, zabezpečení agenturního průzkumu a vedení psychologických operací pro destabilizaci iráckého režimu. Údaje získané průzkumnými družicemi a letouny sloužily k zaměření náletů a napomohly k vypracování plánu pozemní války. Podle odhadu odborníků jen % zpravodajských informací bylo získáno cestou agenturního průzkumu.

Z psychologických operací mělo největší význam rozšiřování letáků vyzývajících k deze a vysílání rozhlasové stanice Hlas svobodného Iráku z území Saudské Arábie. Vysílání bylo zaměřeno především na sílské a kurdské obyvatelstvo.

Na tajných operacích se údajně podílela i další méně známá složka ISA (Intelligen Support Activity). Její činnost byla zaměřena na sledování pohybu iráckých vojsk, sabotáž vojenských zařízení, instalace navigačních elektronických majáků a zachraňování sestřelených pilotů. ISA přispěla významně také k upřesnění plánu pozemního útoku.

Vojenské letectvo USA používalo řízené střely AGM-65 G Mawerick. Tato řízená střela byla od roku 1972 pravidelně zdokonalována v několika verzích pro televizní a infračervené navádění. Jako nosiče se osvědčily letouny F-4, F-16C a EF111F. Dále byly americký letectvem používány francouzské protiletistní prostředky typu Durandal k ničení přistávacích a vzletových ploch. Tato řízená střela byla použita ve dvou modifikacích, a to s rozdílnou hmotností nálože pro ničení letištních ploch 150 až 200 m².

Speciální letecká munice byla do oblasti zálivu dopravována z letecké základny Charleste v USA do 36 hodin po vyžádání.

Na bombardování předního okraje irácké obrany se podílely bombardovací letouny B-52 z leteckých základen Diego Garcia v Tichém oceánu, Morán ve Španělsku a Fairford ve Velké Británii. Tyto letouny svrhly kolem 370 000 kg bomb a byly až 13 hodin ve vzduchu (únava posádky byla zřejmě také hlavní příčinou zničení jednoho letounu při návratu na základnu Diego Garcia).

Velitel spojeneckých sil gen. Schwarzkopf byl nucen osobně upozornit na zákaz používání vysoce přesné munice určené pro ničení těžké obrněné techniky na jiné, druhořadé cíli (nákladní automobily). Učinil tak potom, co se zjistilo, že při jednom z leteckých útoků 17. února se na roztroušenou skupinu nákladních automobilů použilo nejméně 100 řízených střel s laserovým naváděním Hallfire. V tomto případě stál útok, jen co se týče nákladů na řízené střely, 5 mil. USD.

Za pět týdnů bombardování cílů v Iráku a Kuvajtu bylo svrženo 50 až 55 mil. kg výbušnin asi 150 000 řízených střel a bomb. Hodnocení účinnosti bombardování se různí. I kdyby přesnost bombardování se odhaduje u zdokonalených typů řízené munice až 95 %, u více typů neřízené munice byla dokonce nižší než 50 %. Část vojenských odborníků americké armády dokonce vyhlášovala, že zhruba polovina munice minula cíl.

Britské prameny dokonce uváděly, že americké řízené střely s laserovým naváděním minuly cíl v obydlené oblasti u města Fallujak. Američtí důstojníci zveřejnili bez oficiálního povolení záznamy ukazující, že některá přesná munice při leteckém bombardování budovy ministerstva vnitra v Bagdánu dopadla na objekty na druhé straně ulice.

Spojení používali některé druhy munice, o kterých se vědělo, že nemá potřebnou přesnost a měla být již před šesti roky vyřazena z výzbroje, neboť při zkušebních testech nedosáhla požadované přesnosti. Oficiální místa odmítají sdělit přesné množství řízené munice (odhaduje se 5 až 10 %); zbytek představuje klasická neřízená munice, včetně některých typů vyvíjených za druhé světové války. V každém případě byla přesnost ničení cílů podstatně vyšší a umožnila daleko více omezit civilní ztráty než kdykoli předtím.

Základem efektivnosti leteckých úderů (útoků) proti irácké koalici bylo úspěšné vedení radioelektronické války s využitím zjištěných kmitočtů a následným objevením radiolokátorů. Neschopnost zásahu iráckého letectva a protivzdušné obrany se vysvětluje především hromadným a koordinovaným využitím jednotek radioelektronického boje (REB) a dokonalým radioelektronickým průzkumem.

Velkého úspěchu dosáhly tyto jednotky přesným zjištěním tabulek a vlnových délekžívaných nepřitelem. REB probíhal dvojím způsobem. Letouny typu RC-135 a EC-130 H váděly průzkum mimo dosah irácké protivzdušné obrany a přitom intenzivně rušily rádiové a vytvářely na obrazovkách protivníka klamné signály, podle kterých nebylo možné měřovat činnost vlastních vojsk. Přitom některé bitevní a dopravní letouny uskutečňovaly dobu letů rušení iráckých radarů na jejich vlastní vlnové délce. Právě tato taktika REB byla lmi účinná a nedovolovala protivníkovi zjistit polohu a směr letu letounů. Vytvářením mých obrazů byly účinně chráněny vlastní letouny. Spojenecké jednotky zpravidla zjistily cké kmitočty před vlastním nasazením letounů a potom kmitočty využívaly k rušení signálů. ito fáze radioelektronické války byla zahajována ještě před skončením ultimáta Rady zpečnosti OSN o stažení iráckých vojsk z okupovaného území Kuvajtu.

Americké a francouzské letecké síly organizovaly hlídkové lety podél bojových linií s cílem ístí postavení radiolokátorů PVO a jejich mírové a válečné kmitočty. Americké letouny ajdřive simulovaly svoji činnost a potom zabránily rušení radiolokátorů na iráckých ílečných kmitočtech. Irák používal radiolokátory zastaralé koncepce, které měly velmi mezenou volbu kmitočtů (šlo většinou pouze o několik desítek kmitočtů).

Prostředky irácké PVO byly jak východní, tak i západní výroby. Zvláště systémy velení řízení byly použity podle vysoce centralizovaného sovětského vzoru. Přitom irácké obsluhy otiletadlových systémů střel SA-2, SA-3, SA-6, SA-7, SA-8, SA-9, SA-14, čínských HN-5 francouzských Roland 2 nevyužívaly systémy povelového navádění, ale střely byly navá-ěny samonaváděcími systémy. Rovněž nejsou poznatky, že by se na řízení irácké PVO nejkritičtějších okamžicích podílely letouny systému řízení a uvědomování na sovětských lopravních letounech IL-76.

Americkým letectvem bylo použito údajně s vysokou efektivností taktických klamných cílů TÁLD (Tactical Air-Lounehed Decay). Jde o bezpilotní prostředky, které mají hmotnost 180 g a jejich let je po vypuštění z letadel do určeného prostoru předem naprogramován. ílavním cílem vypouštění klamných cílů je vyvolat aktivní činnost nepřátelských radiolokátorů PVO a zničit je protiradiolokačními řízenými střelami. Část klamných cílů může být vybavena pasívními radiolokačními rušiči pro souběžné rušení radiolokátorů. Na palubách stíhacích a bombardovacích letounů byly nainstalovány prostředky REB proti střelám naváděným radiolokátorem AN/ALQ-126 B a AN/ALQ-156. U letounů F-111 se osvědčilo zařízení AN/ALQ-137, které monitorovalo zdroje elektromagnetického záření v dráze letu. Na vrtulní-ích byly zase umístěny radiolokátory infračerveného záření AN/ALQ-144 a AN/ALQ-164.

I když každý letoun byl vybaven autonomním systémem pro vedení REB, velení letectva spoléhalo při rozsáhlých leteckých akcích na doprovodné rušení z letounů válečného námořnictva AE-6B a letectva F-111. V největším měřítku byly používány prostředky AN/ALQ-184 a AN/ALQ-131.

Irák, ve snaze vytvořit neproniknutelnou hráz proti leteckým silám mnohonárodnostních sil, koncentroval větší část svých prostředků do protiletadlových baterií PVO. V případě, že se neprovádělo rušení, byly radiolokátory těchto baterií schopny přijímat všechny kmitočty v přidě-leném rozsahu. Baterie se mohly mezi sebou dorozumívat a v případě rušení používat hlavní kmitočty. Právě tyto kmitočty se americkým a francouzským jednotkám REB podařilo včas zjistit. Irácké jednotky PVO byly značně soustředěny podél bojové linie a velmi často se stávalo, že k volnému dorozumívání používaly některé baterie kmitočty, které byly pro jiné baterie hlavními. Proto pro spojenecké jednotky REB nebylo složité zjistit všechny kmitočty používané iráckou PVO. Při zahájení bojových operací docházelo na straně Iráku k velké dezorientaci a dezorganizaci PVO. Obsluhy radiolokátorů byly rušeny nejen prostředky REB spojenců, ale zároveň i radiolokátory svých sousedů. Letecké údery spojenců byly proto pro iráckou PVO těžko zjistitelné a velmi překvapivé. Spojenecké letectvo se také často nesetkávalo s iráckými letouny PVO a mohlo tak nerušeně plnit bojové úkoly.

Velké úspěchy spojenců v prvních dnech války v Perském zálivu je možné přičíst i na kor úspěšného vedení REB s použitím vysoce moderních a spolehlivých prostředků.

O používání prostředků REB iráckou armádou nebylo vcelku nic známo. Přitom Irák vlast francouzskou protiradiolokační leteckou řízenou střelou Armat, která však nebyla použita.

Průběh pozemní operace spojenců

Ozbrojené síly USA při vedení pozemní války uplatňovaly zásady doktríny kombinovaného vzdušného a pozemního boje Air-Land Battle (ALB), která byla v Evropě dále rozpracována a měla být v případě války v Evropě použita.

Především americká vojska přisunutá z Evropy byla již na vedení ALB připravována. Vycházelo se i ze skutečnosti, že irácké vojenské síly jsou strukturovány obdobně jako vojska SSSR a států VS, tzn. že mají vysoce centralizovaný systém velení, dávají důraz na převahu v počtech a palebné síle, jsou vysoce závislé na systému zásobování a organizování týlu, n soustřeďování tanků a dělostřelectva k hromadnému nasazování z druhých sledů mím dotyk s nepřitelem. Podle zásad ALB je před každým úderem nutné nejdříve zničit PVC rozmístěnou na ochranu tankových uskupení.

Irák používal vysoké oblačnosti ke skrytým přesunům tanků z jedné připravené pozice d druhé. Zamaskované tanky zakopané ve věžovém postavení se systémy dělostřelectva byli součástí obranné linie podél kuvaitsko-saudských hranic. V těchto postaveních byly tanky těžko zničitelné, proto byla snaha spojeneckého velení je ničit za přesunu nebo linii obejít. Dlouhodobé psychické vypětí a materiální strádání iráckých vojáků také vážně snižoval jejich bojovou morálku.

Při pozemní operaci se prokázala mobilita a schopnost vést údery do hloubky sestavy ze letu z malých výšek a v noci vrtulníky Apache s přesnými laserem naváděnými ŘS Hellfire a zřejmě i dalšími prostředky.

Dále si velení spojeneckých sil bylo vědomi, že bude muset překonat značné množství minových polí a ženiných zátarasů. Byla stanovena zásada, že minové pole je zapotřebí především včas zjistit a pokud je to možné, tak je obejít. V četných prostorech byly předem vytvářeny průchody. Velení předpokládalo, že by v minových polích mohly být miny i s chemickou náplní (pyrit, popř. nervové plyny). Zároveň bylo velením zjištěno, že část min byla nastražena nepravidelně. Tyto miny mohly způsobit početné ztráty, ale především by měly i psychologický účinek na spojenecká vojska.

Jedním z prostředků, které měly snížit nebezpečí min (minových polí), bylo podle ženiných specialistů plošné letecké bombardování a palba dělostřelectva před každým útokem a pohybem vpřed (takto podle nich je možné zneškodnit až 80 % min). Mimo klasických odminovacích zařízení se na odminování podílely i raketové výbušné odminovače Giant Viper (jejich účinnost se podle velitelů pohybovala na 92 % v délce 100 m a šířce 7,5 m).

Spojenci byli přesvědčeni, že Irák bude chtít použít i bojových chemických látek (BCHL). Proto velení spojeneckých sil veřejně prohlásilo, že v případě použití BCHL Irákem budou použity i druhou stranou. Spojeneckým vojákům bylo vydáno 5 miliónů tablet Antidoturu a 1,34 milióny protichemických obleků. Vzhledem k dvaadvacetidenní životnosti PCHO bylo z USA přesunuto dalších 3,5 mil. souprav. Zásoby chemických zbraní Iráku v období před konfliktem se odhadovaly asi na tisíc tun, z toho 90 % představoval pyrit. Irácká armáda ale měla omezenou možnost dopravy chemických zbraní na cíl, nakonec to bylo pouze dělostřelectvo. Přitom iráckí velitelé dostali povolení k použití chemických zbraní, zabránily jim v tom čtyři hlavní okolnosti:

- bleskový úder spojeneckých jednotek,
- ochromení dělostřeleckých jednotek bombardováním,
- přerušování spojení mezi jednotlivými útvary irácké armády,
- nepříznivé povětrnostní podmínky.

rák obsadil obrannou linii v 1. sledu 11 až 12 pěšími divizemi. V navazujícím 2. sledu byly až 4 mechanizované a tankové divize. V taktické záloze západně od Kuvajtu byly umístěny 3 tankové divize. Strategické zálohy byly rozmístěny ve vyčkávacím prostoru na zemi Kuvajtu s Irákem, byly v ní elitní tankové divize Republikánské gardy s tanky T-72. Pozemnímu útoku předcházela průzkum bojem kombinovaný pozorováním ze vzduchu vrtulníky AH-64 a vrtulníky OH-58.

Cílem bylo zjistit organizaci obrany, mezery mezi jednotkami, výzbroj a bojovou morálku iráckých vojáků. Současně byly ověřovány vlastní zbraňové systémy v bojových podmínkách prověřen systém součinnosti spojeneckých pozemních vojsk a schopnost součinnosti vzdušných akcí s letectvem, dělostřelectvem i systémy REB. Na těchto akcích se podíleli příslušníci 513. zpravodajské brigády, kteří vyslýchali zajaté nebo přeběhlé irácké vojáky. Saudská Arábie jim zprvu nechtěla dovolit výslech iráckých zajatců s tím, že jsou to jejich "arabské bratři" a že jsou to "hosté". Nakonec povolila nepřímý výslech svých zajatců, který šlo k získání informací i o minových polích. Iráčtí vojáci přebíhali hromadně k arabským jednotkám. Přitom se vojáci Republikánské gardy nevzdávali.

Pro znesnadnění dezercí vojáků z bojových postavení rozhodli iráčtí velitelé rozmístit minová pole i za obranným postavením a bylo i ohroženo likvidací rodiny dezertéra. Současně byla rozšířena informace, že jednotky USA zajatce likvidují a že jejich jednotky jsou v značné vzdálenosti od předního okraje, pro pěšího vojáka nepřekonatelné.

Plán pozemního útoku spočítal se zahájením operací s překvapením a tam, kde byly irácké hranice nejslabší, tedy ne přímo směrem přes saúdsko-kuvajtské hranice. Bezprostřední útok na Irák namísto osvobození Kuvajtu byl podle názorů odborníků vojenských, diplomatických i politických hledisek neefektivnější. Byl i výrazem snahy se vyhnout vleklé pozemní válce v Kuvajtu. Tento manévř byl prý pro irácké představitele překvapením.

Největší pozornost byla věnována v prvních hodinách pozemní operace letectvu. Aby nedošlo k zásahu pozemních vojsk vlastním letectvem, bylo bojiště rozděleno na sektory, které se podle pohybu pozemních sil otevíraly nebo uzavíraly pro letecké útoky. Dodatečně byla označována obrněná vozidla.

Bojovou činnost zahájily bitevní lodě Wisconsin a Missouri 24. února 1991 v 01,00 hod. palbou svých děl ráže 406 mm na postavení irácké armády. Byla snaha přesvědčit irácké velení o nadcházející rozsáhlé vylodovací operaci.

Ve 04,00 hod. začal postup spojeneckých vojsk, ve dvou 200 km od sebe vzdálených proudech na pravém křídle sestavy. Prolomila iráckou obranu a podél pobřežní komunikace postupovala na hlavní město Kuvajtu.

Ve 04,30 hod. pronikla 200 km západně na irácké území francouzská 6. lehká obrněná divize s jednou brigádou 82. výsadkové divize USA ke krytí levého křídla a v hloubce 60 km na iráckém území obsadila letiště Salam.

Nejrozsáhlejší leteckou operaci provedla 101. úderná vzdušná divize. Do hloubky iráckého území 133 km od saúdských hranic byla přepravena 460 vrtulníků a vybudovala v poušti předsunutou operační základnu Cobra. Z této základny byly provedeny operace k odříznutí kuvajtského válečnického a přístupových cest do Iráku. Na základnu bylo přesunuto 10 mil. tun PHM a 17 000 tun munice. Pro další zabezpečení průběhu pozemního útoku jednotky 82. vvd obsadily letiště Tallil a Laliboch jižně od Nasyrie. Na těchto letištích ukořistily deset iráckých bojových letounů, včetně MiG-29. Jednotky 101. úderné výsadkové divize společně s 24. pěší divizí a 3. lehkým obrněným plukem z této základny postupovaly ze severu k postavení Republikánské gardy. Během jednoho dne došlo k obklíčení téměř celé irácké armády. Na bojích s Republikánskou gardou se nejvíce podílely jednotky 1. pěší divize USA a 1. obrněné divize Velké Británie. Britská 1. obrněná divize zničila okolo 200 tanků T-72 a sama neztratila jediný tank Challenger. Došlo ke zničení dvou bojových vozidel Warrior zásahem amerického letounu A-10.

V této fázi došlo k rozsáhlému použití raketometů MLRS. Celkem bylo odpáleno přibližně 10 000 raket s vysokou přesností zejména na postavení Republikánské gardy. Z válečný loď Pittsburgh a Louisville bylo vypáleno 264 řízených střel s plochou dráhou letu BGM-109 a 27 BGM-109D s několikanásobnou hlaví. Americké prameny uvedly, že protivzdušná obrana Bagdádu sestřelila dvě střely, neboť tyto měly naprogramovanou stejnou letovou dráhu. Došlo k porušení stanovených taktických zásad, odpalovací stanoviště neměnilo sí postavení.

Nejvýznamnější boje byly vedeny s jednotkami irácké armády druhý a třetí den pozemní operace o mezinárodní letiště v Kuvajtu City s jednotkami Republikánské gardy na přístupových cestách k Basře.

Neorganizovaněji vedla bojovou činnost mechanizovaná divize Republikánské gardy Tawalkava, která vedla na přístupech k mostu přes Eufrat u Basry boj na zdrženou, a tím umožnila ústup jiným jednotkám hlouběji do Iráku.

Válečné akce byly ukončeny na rozkaz prezidenta USA 28. února 1991 v 06,00 hod středoevropského času. Po celou dobu pozemních akcí probíhala intenzivní diplomatická jednání iráckých představitelů v SSSR a v OSN. Výsledkem jednání bylo přistoupení iráckého vedení na rezoluci OSN. Vojenský cíl operace byl úspěšně splněn. Kuvajt byl osvobozen a stal se opět samostatným státem.

K výsledkům operace Pouštní bouře

Po skončení vojenské operace v oblasti Perského zálivu se vrchní velitel spojeneckých ozbrojených sil NATO v Evropě generál J. R. Galvin vyjádřil, že považuje poznatky z války za **pozitivní a povzbuzující pro další vojenskou výstavbu NATO**. Konstatoval, že se koncepce ALB boje, původně americká a v 80. letech v určité modifikaci přijatá v NATO, prokázala jako mimořádně účinná a perspektivní.

Ve střetnutí s mohutnou iráckou armádou, vyzbrojenou soudobými zbraněmi, se prokázalo, že v bojové a operační praxi je možné skloubit bojovou činnost vzdušných, pozemních i námořních sil na různých stupních velení tak, jak to koncepce ALB vyžaduje. Jako správná se ukázala i myšlenka bojového soužití vysoce pohyblivých, dokonale připravených ozbrojených sil, vybavených moderními systémy klasických zbraní s mohutnou palebnou silou s pružnými systémy velení a řízení.

Podle vrchního velitele NATO válečný konflikt zvýraznil nutnost rozšířit systémy plánování NATO o nové úkoly a varianty vojenské odpovědi na další možné druhy ohrožení. Přezkoumávána musí být i problematika použití NATO mimo rámec členských zemí. Upozorňuje, že již v současnosti musí být aliance schopna řešit konfliktní situace ve světě metodou "ad hoc" s tím, že budou okamžitě zaváděny uvnitř NATO změny ve prospěch pružnější a organizované reakce na podobné situace.

Generál Galvin konstatoval, že jeho iniciativa k vytvoření mnohonárodních sil NATO se v jisté formě úspěšně realizovala již v této válce. Přitom upozornil na nutnost znovu otevřít **letitý problém standardizace**, a také na potřebu zaměřit racionalizační úsilí i na specializaci vybraných úkolů do zodpovědnosti jednotlivých národních armád. Tzv. mobilní síly vrchního velení ozbrojených sil NATO v Evropě AMR (Allied Command Europe Mobile Force) prokázaly v konfliktu své opodstatnění, zejména jako prvek odstrašení a posílení bezpečnosti členského státu (Turecko). Perspektivně se počítá i s rozsáhlejší výstavbou sil rychlého nasazení NATO.

Spojenci rozsáhlým nasazením letectva, dokonalou vycvičeností, výzbrojí a bojovou morálkou zvítězili klasickou metodou obklíčení protivníka tanky a obrněnou technikou. Kdyby byly irácké ozbrojené síly mobilnější, mohly spojencům způsobit mnohem větší ztráty.

Ve válce s Iránem dostávali Iráčané od USA zpravodajské informace z družic o pohybu

ínských jednotek. V této válce byl Irák odkázán na své zpravodajské zabezpečení. Neměli jak tušení, že hlavní úder spojenců povede západně, podél Kuvajtu do jejich týlu.

Někteří američtí piloti před akcemi v oblasti Perského zálivu uskutečnili desítky letů nad áckým územím nebo nad terénem, který iráckému přesně odpovídal. Potvrdilo se, že stíhací letoun F-117A není zjištěitelný na radiolokátorech používaných iráckou armádou.

Řízené střely s plochou dráhou letu se ukázaly jako velmi přesné, stejně jako letecké pumy aváděné na cíl laserem.

USA získaly cenné zkušenosti z organizování přepravy ozbrojených sil do kterékoliv části věta. Očekává se, že budou zvýšeny investice do dopravního letectva a námořnictva na /chlou přepravu techniky, materiálu a osob. Pozornost bude věnována dalšímu rozvoji ovojých a dopravních vrtulníků, které se mají stát rozhodující součástí strategie založené na ilách rychlého nasazení. Příslušníci těchto sil mají být připraveni snášet různé klimatické odmínky a mají být připraveni působit na kterémkoli místě na zemi.

Prokázala se možnost společného působení ozbrojených sil států NATO i s dalšími státy s Izraelem a s arabskými zeměmi. Bylo to možné i díky úspěšné diplomacii vedoucí ke držení Izraele, což experti po raketových útocích Iráku považovali za nemožné.

Mimořádně se osvědčil protiletadlový systém Patriot, který je v současnosti ve výzbroji JSA, SRN a Nizozemí. Údajně je dvacet procent dílů tohoto systému japonské produkce. Z 81 střel Scud vypálených z Iráku bylo zasaženo 82 %. Na Saúdskou Arábii bylo vypáleno 11 střel, na Izrael 38 a Bahrain 3 střely Scud. Systém Patriot odhalil i některé své slabiny. Údajně tři čtvrtiny odpálených střel cíl nezasáhlo, po autodestrukci dopadly na zem a v některých případech právě jejich zbytky způsobily škody. Střely Scud byly obvykle zničeny zásahem střely Patriot do palivové nádrže - ne do bojové hlavičky, která explodovala až na zemi. Nesporný byl jejich psychologický úspěch - podařilo se vytvořit dojem zajištěné a spolehlivé obrany.

Na podporu protiraketové obrany Izraele a Saúdské Arábie byl v oblasti Perského zálivu vytvořen družicový systém včasné výstrahy. Na systém byly napojeny i družice KH-11 vypuštěné raketoplány Columbia a Atlantis v únoru 1990.

Průzkumný systém na družici každých 12 sekund kontroloval teritorium Iráku a v infračervené oblasti spektra zobrazovanou situaci předával na leteckou základnu Woomera v Austrálii. Zde se pomocí výpočetní techniky snímek Iráku vyhodnocoval, sledovaly se např. charakteristické příznaky startu operačně taktických střel typu země-země. Současné se informace předávaly do střediska protivzdušné a protikosmické obrany v USA. Informace o příznacích startu operačně taktických střel z území Iráku se rovněž okamžitě předávaly do štábu spojeneckých sil v Saúdské Arábii a na velitelská stanoviště zemí, kam střela mířila. V zahraničním tisku proběhla zpráva o snížení účinnosti systémů Patriot umístěných v Izraeli. Jako zdůvodnění se udává, že americké obsluhy byly podřízeny izraelskému velení, které nezasazovalo systém podle stanovených taktických zásad v amerických předpisech. Střely Patriot byly na cíl naváděny ručně a v menším množství, než bylo optimální.

Dále např. bylo v americkém odborném tisku poukazováno na nedostatky v zabezpečení spojení a nedostatečnou kapacitu spojovacích kanálů. Polovinu času strávili velitelé všech stupňů u spojovacích prostředků. Byl dán požadavek, aby byla zavedena technika s telegrafní rychlostí 2400, 4800 a 9600 Bd namísto používané techniky 64 a 75. Nedostatky se projevíly v udržování spojení mezi letectvem a pozemními silami v rámci námořních uskupení.

Američtí velitelé byli překvapeni úrovní vybavení a organizací práce na saúdských leteckých a námořních základnách. Podle jejich hodnocení jsou kvalitnější než mnohé základny v Evropě i USA.

Cenné poznatky z průběhu bojové činnosti získal zřejmě tehdejší Sovětský svaz pomocí svých průzkumných družic a odposlouchávacího zařízení na lodích a v blízkosti hranic s Iránem.

-MW-